

Αιτιολογική έκθεση

Επί του Σχεδίου Νόμου

«**Ενσωμάτωση στο ελληνικό δίκαιο της Οδηγίας 2011/77/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Σεπτεμβρίου 2011 για τροποποίηση της Οδηγίας 2006/116/ΕΚ για τη διάρκεια προστασίας του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας και ορισμένων συγγενικών δικαιωμάτων και της Οδηγίας 2012/28/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 25ης Οκτωβρίου 2012 σχετικά με ορισμένες επιτρεπόμενες χρήσεις ορφανών έργων - «Τροποποίηση του Νόμου 2121/1993 περί Πνευματικής Ιδιοκτησίας»**

Προς τη Βουλή των Ελλήνων

Εισαγωγή – Γενικά Στοιχεία

Σκοπός του σχεδίου νόμου είναι η εναρμόνιση του ν. 2121/1993 «Πνευματική Ιδιοκτησία, συγγενικά δικαιώματα και πολιτιστικά θέματα» (Α' 25), αφενός μεν, με την Οδηγία 2011/77/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Σεπτεμβρίου 2011 για τροποποίηση της Οδηγίας 2006/116/ΕΚ για τη διάρκεια προστασίας του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας και ορισμένων συγγενικών δικαιωμάτων, αφετέρου δε, με την Οδηγία 2012/28/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 25ης Οκτωβρίου 2012 σχετικά με ορισμένες επιτρεπόμενες χρήσεις ορφανών έργων.

Το παρόν σχέδιο νόμου διαιρείται σε δύο Κεφάλαια.

Το Κεφάλαιο 1 αποτελείται από τα άρθρα 1 έως 5 και αφορά τη μεταφορά της Οδηγίας 2011/77/ΕΕ στην ελληνική έννομη τάξη.

Το Κεφάλαιο 2 αποτελείται από τα άρθρα 6 έως 9 και αφορά τη μεταφορά της Οδηγίας 2012/28/ΕΕ στην ελληνική έννομη τάξη.

Από τις διατάξεις του σχεδίου νόμου δεν προκαλείται δαπάνη σε βάρος του κρατικού προϋπολογισμού.

Επί του Κεφαλαίου 1 (άρθρα 1 έως 5) «Ενσωμάτωση στο ελληνικό δίκαιο της Οδηγίας 2011/77/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Σεπτεμβρίου 2011 για τροποποίηση της Οδηγίας 2006/116/ΕΚ για τη διάρκεια προστασίας του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας και ορισμένων συγγενικών δικαιωμάτων:

Στο **άρθρο 1** του σχεδίου νόμου τίθεται ο σκοπός των διατάξεων του Κεφαλαίου 1, δηλαδή η εναρμόνιση του ν. 2121/1993 «Πνευματική Ιδιοκτησία, συγγενικά δικαιώματα και πολιτιστικά θέματα» με την Οδηγία 2011/77/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Σεπτεμβρίου 2011 για τροποποίηση της Οδηγίας 2006/116/ΕΚ για τη διάρκεια προστασίας του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας και ορισμένων συγγενικών δικαιωμάτων.

Στο **άρθρο 2** αντικαθίσταται το άρθρο 30 ν. 2121/1993. Ειδικότερα, με την προτεινόμενη αντικατάσταση εξειδικεύεται η διάρκεια προστασίας μιας μουσικής σύνθεσης με στίχους και προστίθεται στη διάταξη που ρυθμίζει τη διάρκεια προστασίας των έργων συνεργασίας. Μόνη προϋπόθεση είναι αμφότερες οι συνεισφορές του συνθέτη και στιχουργού να έχουν δημιουργηθεί ειδικά για τη συγκεκριμένη μουσική σύνθεση με στίχους (ενσωμάτωση α. 1 παρ. 1 της Οδηγίας 2011/77). Η διάρκεια αυτή εφαρμόζεται και στις μουσικές συνθέσεις με κείμενο. Παρόλο που

μπορεί να υποστηριχθεί ότι για τα έργα αυτά ίσχυε η εν λόγω ρύθμιση στην ελληνική έννομη τάξη, η θέσπιση ειδικής διάταξης κρίθηκε αναγκαία για την πλήρη ενσωμάτωση της Οδηγίας και την αποφυγή οποιασδήποτε αμφισβήτησης. Οι μουσικές συνθέσεις με στίχους που δεν έχουν δημιουργηθεί ειδικά για τη συγκεκριμένη μουσική σύνθεση, π.χ. εάν ένας μουσικοσυνθέτης επενδύσει με μουσική ένα προϋπάρχον ποίημα (προστατευόμενο), προστατεύονται αυτά τα έργα (μουσική σύνθεση με ποίημα/στίχους) αναλόγως είτε ως σύνθετα είτε ως συλλογικά έργα, όπως συνέβαινε.

Στο **άρθρο 3** αντικαθίσταται το δεύτερο εδάφιο της περίπτωσης γ) του άρθρου 52 ν. 2121/1993. Επεκτείνεται η διάρκεια προστασίας των δικαιωμάτων των ερμηνευτών ή εκτελεστών-καλλιτεχνών στα 70 έτη (αντί των 50) στις περιπτώσεις των ενσωματώσεων των ερμηνειών ή εκτελέσεων σε φωνογραφήματα σύμφωνα με τα οριζόμενα στο α. 1 παρ. 2 (α) της Οδηγίας 2011/77.

Στο **άρθρο 4** τροποποιείται η περίπτωση δ) του άρθρου 52 ν. 2121/1993. Ειδικότερα στην πρώτη παράγραφο του άρθρου προβλέπεται επέκταση της διάρκειας προστασίας των παραγωγών φωνογραφημάτων για τα φωτογραφήματα από τα 50 στα 70 έτη σύμφωνα με τα οριζόμενα στο α. 1 παρ. 2 (β) της Οδηγίας 2011/77, ενώ στη δεύτερη παράγραφο αναφέρεται ποιο συγκεκριμένο άρθρο της Οδηγίας 2011/77 ενσωματώνεται. Στην τρίτη παράγραφο αναφέρονται όλες οι λεπτομέρειες για την επιστροφή των δικαιωμάτων αναφορικά με την υλική ενσωμάτωση της ερμηνείας ή εκτέλεσης στον ερμηνευτή ή εκτελεστή-καλλιτέχνη, εάν ο παραγωγός φωνογραφημάτων δεν αξιοποιεί το φωνογράφημα μετά την παρέλευση 50 ετών από τη νόμιμη δημοσίευση του φωνογραφήματος (ή ελλείψει τέτοιας δημοσίευσης από τη νόμιμη παρουσίασή του στο κοινό) και ο ερμηνευτής ή εκτελεστής-καλλιτέχνης επιθυμεί να καταγγείλει την εν λόγω σύμβαση για το συγκεκριμένο φωνογράφημα. Συγκεκριμένα θεωρείται ότι ο παραγωγός δεν αξιοποιεί το φωνογράφημα, εάν δεν προσφέρει προς πώληση αντίγραφα του φωνογραφήματος σε επαρκή ποσότητα που να ανταποκρίνεται στις ανάγκες της αγοράς ή δεν το καθιστά διαθέσιμο στο κοινό. Συνεπώς, θα πρέπει ο παραγωγός να προβαίνει και στις δύο πράξεις (προσφορά προς πώληση και να το καθιστά διαθέσιμο στο κοινό). Κρίθηκε ότι η επαρκής ποσότητα δεν ήταν από μόνη της επαρκώς ορισμένη και για αυτόν τον λόγο διευκρινίστηκε ότι επαρκής είναι η ποσότητα που ανταποκρίνεται στις ανάγκες της αγοράς. Επίσης, διευκρινίζεται ότι τα δικαιώματα για τα οποία ισχύει η συγκεκριμένη δυνατότητα καταγγελίας αφορούν τουλάχιστον στα δικαιώματα αναπαραγωγής, διανομής και διάθεσης στο κοινό σωρευτικά, έτσι ώστε να μην υπάρχει αμφιβολία ότι η συγκεκριμένη ρύθμιση εφαρμόζεται μόνο όταν ο ερμηνευτής ή εκτελεστής-καλλιτέχνης έχει μεταβιβάσει το σύνολο των δικαιωμάτων του στον παραγωγό. Δίνεται μια ετήσια προθεσμία στον παραγωγό να πραγματοποιήσει και τους δύο τρόπους εκμετάλλευσης του φωνογραφήματος από την έγγραφη κοινοποίηση της πρόθεσης του ερμηνευτή ή εκτελεστή-καλλιτέχνη να καταγγείλει τη σύμβαση εκμετάλλευσης. Για την προστασία του ερμηνευτή ή εκτελεστή-καλλιτέχνη ορίζεται ότι το δικαίωμα καταγγελίας της σύμβασης είναι αναπαλλοτρίωτο. Αν ο παραγωγός έχει μεταβιβάσει τα δικαιώματά του σε κάποιον τρίτο, η έγγραφη καταγγελία γίνεται από τον ερμηνευτή ή εκτελεστή-καλλιτέχνη σε αυτόν. Στην περίπτωση που υπάρχουν περισσότεροι ερμηνευτές επιλέχθηκε για την απλοποίηση της διαδικασίας καταγγελίας να εφαρμόζεται αναλογικά η διαδικασία της διάταξης του α. 46 παρ. 4 εδ. 1 ν. 2121/1993. Εάν, όμως, δεν είναι δυνατός ο ορισμός αντιπροσώπου από την πλειοψηφία των ερμηνευτών ή εκτελεστών-καλλιτεχνών, εφαρμόζονται οι διατάξεις για την κοινωνία του δικαιώματος, προκειμένου να καθίσταται δυνατή η άσκηση της καταγγελίας. Επίσης, διευκρινίζεται ότι με την καταγγελία της σύμβασης λήγουν αυτοδικαίως τα δικαιώματα όχι μόνο του παραγωγού αλλά και οποιουδήποτε τρίτου αντλεί δικαιώματα από αυτόν, ώστε να μην δημιουργείται μια κατάσταση όπου θα συνυπάρχουν τα δικαιώματα του παραγωγού με εκείνα του ερμηνευτή ή εκτελεστή-καλλιτέχνη κατά την ενσωμάτωση της ερμηνείας ή εκτέλεσης, ενώ τα τελευταία δικαιώματα δεν μεταβιβάζονται πλέον στον αρχικό παραγωγό του φωνογραφήματος.

Επίσης, δίνεται στον ερμηνευτή ή εκτελεστή-καλλιτέχνη που έχει αμειφθεί εφάπαξ το αναπαλλοτρίωτο δικαίωμα αξίωσης μιας ετήσιας συμπληρωματικής αμοιβής ύψους 20% επί των ακαθάριστων εσόδων από τα αποκλειστικά δικαιώματα διανομής, αναπαραγωγής και διάθεσης του συγκεκριμένου φωνογραφήματός του για όλο το χρονικό διάστημα επέκτασης της προστασίας των δικαιωμάτων του, ώστε να μπορέσει να επωφεληθεί πραγματικά από την εν λόγω επέκταση. Ορίζεται ότι η καταβολή αυτή πρέπει να γίνεται μια φορά κάθε χρόνο και συγκεκριμένα το αργότερο έξι (6) μήνες μετά τη λήξη της εκάστοτε οικονομικής χρήσης για την προστασία τόσο των παραγωγών όσο και των ερμηνευτών ή εκτελεστών-καλλιτεχνών. Υπάγεται δε σε υποχρεωτική συλλογική διαχείριση. Εάν οι ερμηνείες περισσότερων ερμηνευτών ή εκτελεστών-καλλιτεχνών έχουν ενσωματωθεί σε ένα συγκεκριμένο φωνογράφημα, το 20% θα πρέπει να διανεμηθεί μεταξύ τους. Αν ο παραγωγός έχει μεταβιβάσει τα δικαιώματα του ερμηνευτή ή εκτελεστή-καλλιτέχνη σε τρίτο, αυτός έχει υποχρέωση καταβολής της συμπληρωματικής αμοιβής του 20%.

Επιπλέον οι παραγωγοί φωνογραφημάτων είναι υποχρεωμένοι να παρέχουν μια φορά τον χρόνο και συνολικά (δηλαδή για όλους τους ερμηνευτές ή εκτελεστές-καλλιτέχνες, οι οποίοι δικαιούνται τη συμπληρωματική αμοιβή) οποιαδήποτε πληροφορία είναι αναγκαία για να εξασφαλιστεί η καταβολή της εν λόγω αμοιβής.

Για να καταστεί εφικτό να επωφεληθούν πραγματικά οι ερμηνευτές ή εκτελεστές-καλλιτέχνες από την επέκταση της χρονικής διάρκειας προστασίας, ρυθμίζεται ότι τα δικαιώματα στην καταβολή αμοιβών δεν επηρεάζονται από προκαταβολές ή συμβατικά καθορισμένες κρατήσεις, όπως κόστος ηχογράφησης, υποστήριξη περιοδείας, παραγωγή video, κλπ. Ωστόσο προκαταβολές που συμφωνήθηκαν ενόψει της επέκτασης της διάρκειας προστασίας αφαιρούνται.

Τέλος, για τη διευκόλυνση εφαρμογής της συγκεκριμένης ρύθμισης και για την ασφάλεια δικαίου ορίζεται ότι για τις ανάγκες της συγκεκριμένης ρύθμισης παραγωγός θεωρείται όχι μόνο ο αρχικός παραγωγός με τον οποίο έχει συμβληθεί ο ερμηνευτής ή εκτελεστής-καλλιτέχνης αλλά και ο καθολικός ή ο οιονεί καθολικός διάδοχος αυτού καθώς και οποιοσδήποτε τρίτος, στον οποίο έχουν μεταβιβαστεί τα σχετικά δικαιώματα.

Στο **άρθρο 5** τροποποιείται το άρθρο 68Α του ν. 2121/1993. Στην πρώτη παράγραφο αναφέρονται οι αναγκαίες προσθήκες με τις οποίες ρυθμίζονται θέματα διαχρονικού δικαίου μετά από την ειδική ρύθμιση της διάρκειας των μουσικών συνθέσεων με στίχους, διευκρινίζοντας ότι η διάρκεια αυτή εφαρμόζεται στις μουσικές συνθέσεις με στίχους, εφόσον η μουσική σύνθεση ή οι στίχοι προστατεύονται τουλάχιστον σε ένα κράτος μέλος την 1η Νοεμβρίου 2013 και στις μουσικές συνθέσεις που έχουν δημιουργηθεί μετά από αυτήν την ημερομηνία. Η ρύθμιση αυτή δίνει τη δυνατότητα να υπάρχει *ex tunc* επέκταση της διάρκειας προστασίας για τη συνεισφορά που αποτελούσε ήδη κοινό κτήμα και για αυτό προβλέφθηκε ότι στην περίπτωση αυτή, εφόσον έχει ήδη υπάρξει μεταβίβαση, θα επωφελείται ο τελευταίος δικαιούχος ή ο ειδικός διάδοχος αυτού. Εάν δεν υπάρχει μεταβίβαση, από την επέκταση της διάρκειας προστασίας θα επωφελείται ο κληρονόμος του δημιουργού. Επίσης, η επέκταση της διάρκειας προστασίας δεν πρέπει να θίγει κεκτημένα δικαιώματα τρίτων ή οποιοσδήποτε πράξεις εκμετάλλευσης που έχουν διενεργηθεί πριν από την 1η Νοεμβρίου 2013 (για παράδειγμα δεν θα μπορεί να αξιωθεί αποζημίωση για πράξεις εκμετάλλευσης σχετικά με τη συνεισφορά που αποτελούσε κοινό κτήμα ή θα πρέπει να επιτραπεί μια πράξη εκμετάλλευσης που ξεκίνησε πριν την 1η Νοεμβρίου 2013 έναντι καταβολής δίκαιης αποζημίωσης).

Σχετικά με την επέκταση της διάρκειας προστασίας των δικαιωμάτων των ερμηνευτών ή εκτελεστών-καλλιτεχνών και των παραγωγών φωνογραφημάτων καθοριστική ημερομηνία είναι η

1η Νοεμβρίου 2013, κατά την οποία θα πρέπει να προστατεύονται ακόμη οι ενσωματώσεις των ερμηνειών ή εκτελέσεων και τα φωνογραφήματα προκειμένου να επωφεληθούν από την επέκταση της διάρκειας προστασίας. Εάν ένα φωνογράφημα δημοσιεύτηκε ή ελλείψει τέτοιας δημοσίευσης παρουσιάστηκε στο κοινό μέσα σε 50 χρόνια μετά από την υλική ενσωμάτωσή του στις 31.12.1962 ή νωρίτερα, ο παραγωγός του δεν θα επωφεληθεί από την επέκταση της διάρκειας προστασίας. Εάν η ενσωμάτωση μιας ερμηνείας ή εκτέλεσης δημοσιεύτηκε νόμιμα ή παρουσιάστηκε νόμιμα στο κοινό (μέσα σε 50 χρόνια από την ημερομηνία της εκτέλεσης) στις 31.12.1962 ή νωρίτερα, ο ερμηνευτής ή εκτελεστής-καλλιτέχνης δεν επωφελείται από την επέκταση της διάρκειας προστασίας.

Στη δεύτερη παράγραφο του άρθρου 5 προστίθεται παράγραφος 1^A στο άρθρο 68Α ν. 2121/1993. Για λόγους ασφάλειας δικαίου ορίζεται ότι ελλείψει σαφών ενδείξεων περί του αντιθέτου στη σύμβαση, η σύμβαση εκμετάλλευσης που έχει συμφωνηθεί πριν από την 1η Νοεμβρίου 2013 συνεχίζει να παράγει αποτελέσματα κατά τη διάρκεια της επέκτασης της διάρκειας προστασίας. Τα δικαιώματα συχνά μεταβιβάζονται επ' αόριστον. Αν παρόλα αυτά ένας ερμηνευτής ή εκτελεστής-καλλιτέχνης μεταβιβάσει τα δικαιώματά του ρητώς για 50 χρόνια (μόνο), αυτό θα μπορούσε να ισοδυναμεί με “σαφή ένδειξη περί του αντιθέτου”.

Επί του Κεφαλαίου 2 (άρθρα 6 έως 9): Ενσωμάτωση στο Ελληνικό Δίκαιο της Οδηγίας 2012/28/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 25ης Οκτωβρίου 2012 σχετικά με ορισμένες επιτρεπόμενες χρήσεις ορφανών έργων -

I. Γενικά

Σκοπός των διατάξεων του Κεφαλαίου 2 του σχεδίου νόμου είναι η εναρμόνιση του ν. 2121/1993 «Πνευματική Ιδιοκτησία, συγγενικά δικαιώματα και πολιτιστικά θέματα» με την Οδηγία 2012/28/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 25ης Οκτωβρίου 2012 σχετικά με ορισμένες επιτρεπόμενες χρήσεις ορφανών έργων.

Τα ορφανά έργα είναι έργα, τα οποία προστατεύονται με δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας ή συγγενικά δικαιώματα και των οποίων οι δικαιούχοι είναι αδύνατο να ταυτοποιηθούν ή να εντοπιστούν. Τα ορφανά έργα αποτελούν αδιαμφισβήτητο ένα μείζονος σημασίας πρόβλημα για την ψηφιοποίηση και τη δημιουργία ευρωπαϊκών ψηφιακών βιβλιοθηκών, όπως η Europeana καθώς και για τη διαδικτυακή πρόσβαση στην πολιτιστική κληρονομιά της Ευρώπης. Λαμβάνοντας υπόψη την έκταση του προβλήματος, η επίλυσή του ήταν επιτακτική σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ). Την ανάγκη αυτή ήρθε να καλύψει η εν λόγω Οδηγία 2012/28/ΕΕ, βασικός στόχος της οποίας είναι η δημιουργία ενός ενιαίου νομικού πλαισίου, ώστε να είναι δυνατή με νόμιμο τρόπο η αξιοποίηση των ορφανών έργων από συγκεκριμένους πολιτιστικούς και εκπαιδευτικούς φορείς και η διευκόλυνση της επιγραμματικής πρόσβασης όλων των πολιτών στην πολιτιστική κληρονομιά, συνεισφέροντας με αυτόν τον τρόπο στη δημιουργία μιας ψηφιακής ενιαίας αγοράς. Η παρούσα ρύθμιση εστιάζει στο ειδικό πρόβλημα της νομικής εκτίμησης του καθεστώτος του ορφανού έργου και των επιπτώσεών του στους εγκεκριμένους χρήστες και στις επιτρεπόμενες χρήσεις των έργων ή των φωνογραφημάτων που θεωρούνται ορφανά έργα. Η Οδηγία ουσιαστικά εισάγει έναν νέο περιορισμό, εκτός εκείνων που θεσπίζει το α. 5 της Οδηγίας 2001/29 (που ενσωματώθηκε στο εθνικό δίκαιο με το άρθρο 81 ν. 3057/2002). Ο νέος αυτός περιορισμός δεν θίγει τους υφιστάμενους περιορισμούς που προβλέπονται στα άρθρα 18 επ. του ν. 2121/1993, ενώ εφαρμόζεται και σε αυτόν η ρήτρα της γενικής εφαρμογής επί των περιορισμών (τεστ των τριών σταδίων, άρθρο 28Γ ν. 2121/1993).

II. Επί των άρθρων του Κεφαλαίου 2

Στο **άρθρο 6** ορίζεται ο σκοπός του Κεφαλαίου 2 του σχεδίου νόμου.

Με **άρθρο 7 παρ. 1** προστίθεται άρθρο 27Α στο ν. 2121/1993. Στο άρθρο αυτό ορίζονται τα ορφανά έργα, ποιες είναι οι επιτρεπόμενες χρήσεις τους καθώς και οι φορείς που δικαιούνται να προβούν σε αυτές τις χρήσεις.

Διευκρινίζεται ότι στα ιδρύματα κινηματογραφικής ή ακουστικής κληρονομιάς εμπίπτουν και οι φορείς που έχουν οριστεί για τη συλλογή, την καταγραφή, τη συντήρηση και την αποκατάσταση ταινιών και άλλων οπτικοακουστικών έργων ή φωνογραφήματων που αποτελούν μέρος της πολιτιστικής κληρονομιάς. Επίσης, η έννοια των δημόσιων ραδιοτηλεοπτικών οργανισμών καλύπτει ραδιοτηλεοπτικούς οργανισμούς που εκπληρώνουν δημόσια υπηρεσία, όπως αυτή τους έχει ανατεθεί, οριστεί και οργανωθεί από κάθε κράτος μέλος της ΕΕ (Προοίμιο Οδηγίας 2012/28/ΕΕ αρ. 20).

Στο **άρθρο 7 παρ. 2** προσδιορίζεται το αντικείμενο που καλύπτεται από τη ρύθμιση των ορφανών έργων και συγκεκριμένα τα γραπτά έργα, τα φωνογραφήματα, τα κινηματογραφικά και οπτικοακουστικά έργα, όπως και οποιοδήποτε άλλο έργο ή προστατευόμενο από το δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας αντικείμενο που έχει ενσωματωθεί ή συμπεριληφθεί ή συνιστά αναπόσπαστο τμήμα των παραπάνω. Τα έργα θα πρέπει να περιλαμβάνονται στις συλλογές των φορέων, στις οποίες συμπεριλαμβάνονται και οι ψηφιακές συλλογές (Προοίμιο Οδηγίας 2012/28 αρ. 20). Αναφορικά με τα κινηματογραφικά ή οπτικοακουστικά έργα που παράχθηκαν από δημόσιους ραδιοτηλεοπτικούς οργανισμούς και βρίσκονται στα αρχεία τους κρίθηκε σκόπιμο να καθοριστεί μια καταληκτική ημερομηνία (31.12.2002) για την εφαρμογή της εν λόγω ρύθμισης, λαμβανομένης υπόψη της ειδικής θέσης των ραδιοτηλεοπτικών οργανισμών ως παραγωγών φωνογραφήματων και οπτικοακουστικού υλικού και της ανάγκης να ληφθούν μέτρα για να περιοριστεί το φαινόμενο των ορφανών έργων στο μέλλον (Προοίμιο Οδηγίας 2012/28 αρ. 10). Επίσης, τα ως άνω έργα δεν καλύπτονται από τη ρύθμιση, εάν δεν παράχθηκαν ή δεν ανατέθηκαν από τους ως άνω ραδιοτηλεοπτικούς οργανισμούς για την αποκλειστική εκμετάλλευση από τους ίδιους ή από άλλους συμπαραγωγούς δημόσιους ραδιοτηλεοπτικούς οργανισμούς αλλά οι εν λόγω οργανισμοί έχουν μόνο εξουσιοδοτηθεί να τα χρησιμοποιούν (Προοίμιο Οδηγίας 2012/28 αρ. 11).

Επίσης, η ρύθμιση για τα ορφανά έργα καλύπτει και έργα τα οποία δεν έχουν δημοσιευθεί ή μεταδοθεί αλλά έχουν τεθεί στη διάθεση του κοινού από τους φορείς (διευκρινίζεται ότι στην έννοια της 'διάθεσης' περιλαμβάνεται και ο 'δανεισμός') κατόπιν συναίνεσης των δικαιούχων και εφόσον μπορεί να υποτεθεί ότι οι δικαιούχοι δεν θα αντιτίθεντο στις επιτρεπόμενες χρήσεις. Δεν συμπεριλήφθηκε ο περιορισμός της εφαρμογής της ρύθμισης στα έργα και φωνογραφήματα που κατατέθηκαν στους φορείς πριν από τις 29.10.2014 (α. 1 παρ. 3 τελ. εδ. Οδηγίας 2012/28), δεδομένου αφενός του προαιρετικού χαρακτήρα της συγκεκριμένης διάταξης και αφετέρου της επιθυμίας για την ευρύτερη δυνατή εφαρμογή της εν λόγω ρύθμισης.

Διευκρινίζεται ότι στην έννοια των ορφανών έργων για τις ανάγκες της παρούσας ρύθμισης δεν εμπίπτουν τα έργα που δεν είναι διαθέσιμα πλέον στο εμπόριο (out of commerce works) και για τα οποία μπορεί να εφαρμοστεί το Μνημόνιο Συμφωνίας σχετικά με τις βασικές αρχές για την

ψηφιοποίηση και την παρουσίαση στο κοινό έργων μη διαθέσιμων στο εμπόριο (20.09.2011) (Προοίμιο Οδηγίας 2012/28 αρ. 4).

Στο **άρθρο 7 παρ. 3** γίνεται διάκριση ουσιαστικά μεταξύ ορφανών και μερικώς ορφανών έργων. Τα μερικώς ορφανά έργα υφίστανται όταν υπάρχουν περισσότεροι δικαιούχοι σε ένα ορφανό έργο και κάποιος από αυτούς ταυτοποιηθεί, εντοπιστεί και χορηγήσει την άδεια στους φορείς για τις επιτρεπόμενες χρήσεις που προβλέπει η παρούσα ρύθμιση, μόνο όμως αναφορικά με τα δικαιώματα που κατέχει ο ίδιος, είτε πρόκειται για δικά του δικαιώματα είτε έχουν μεταβιβαστεί σε αυτόν από τρίτους (Προοίμιο Οδηγίας 2012/28 αρ. 17). Συνεπώς, τα μερικώς ορφανά έργα εμπίπτουν στην εν λόγω ρύθμιση μόνο εάν οι ταυτοποιημένοι και εντοπισμένοι δικαιούχοι επιτρέπουν τις νόμιμες χρήσεις σύμφωνα με την εν λόγω ρύθμιση σε ό,τι αφορά τα δικαιώματά τους (Προοίμιο Οδηγίας 2012/28 αρ. 17), καθώς δεν θα πρέπει να θίγονται δικαιώματα γνωστών ή ταυτοποιημένων δημιουργών (α. 2 παρ. 3 Οδηγίας 2012/28).

Στο **άρθρο 7 παρ. 4** ορίζεται ότι οι φορείς για τους οποίους είναι επιτρεπτή η χρήση των ορφανών έργων δεν πρέπει να αποσκοπούν –άμεσα ή έμμεσα- σε οικονομικό ή εμπορικό όφελος (βλ. σχετικά και Οδηγία 2001/29, α. 5. παρ. 2 στ. γ', στην οποία παραπέμπει και η Οδηγία 2012/28, Προοίμιο, αρ. 20) και επίσης ότι τα ιδρύματα κινηματογραφικής ή ακουστικής κληρονομιάς θα πρέπει να λειτουργούν σε μη κερδοσκοπική βάση. Προκειμένου να παρέχονται κίνητρα για την ψηφιοποίηση αποφασίσθηκε να επιτρέπεται στους φορείς η δυνατότητα να παράγουν έσοδα, όταν χρησιμοποιούν ορφανά έργα (Προοίμιο Οδηγίας 2012/28 αρ. 21).

Στο **άρθρο 7 παρ. 5** προβλέπεται εκτός από την υποχρέωση αναφοράς του ονόματος των ταυτοποιημένων δημιουργών και δικαιούχων και η επισήμανση ότι πρόκειται για ορφανό έργο καθώς και ο αριθμός καταχώρισής του στην Ενιαία Ηλεκτρονική Βάση Δεδομένων του Γραφείου Εναρμόνισης της Εσωτερικής Αγοράς (Βάση Δεδομένων), προϋπόθεση που δεν προβλέπεται στην Οδηγία 2012/28 αλλά κρίνεται αναγκαία τόσο για τη χρηστή χρήση των έργων όσο και για τη διευκόλυνση των τρίτων.

Στο **άρθρο 7 παρ. 6** περιγράφεται η έννοια της καλόπιστης και επιμελούς αναζήτησης. Ο αρχικός κατάλογος με τις πηγές που θα χρησιμοποιηθούν για την πραγματοποίηση της αναζήτησης θα διαμορφωθεί κατόπιν διαβούλευσης με δικαιούχους και χρήστες, θα συμπεριλαμβάνει τουλάχιστον τις πηγές που αναφέρονται στο Παράρτημα της Οδηγίας 2012/28 και θα καθοριστεί με απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου του Οργανισμού Πνευματικής Ιδιοκτησίας (ΟΠΙ). Το Διοικητικό Συμβούλιο του ΟΠΙ δύναται να τροποποιεί τις πηγές με απόφασή του ανάλογα με τις εξελίξεις. Χρήσιμο εργαλείο για την επιμελή αναζήτηση μπορούν να αποτελέσουν οι κατευθυντήριες γραμμές για την επιμελή αναζήτηση που έχουν συμφωνηθεί στο πλαίσιο της Ομάδας Εργασίας υψηλού επιπέδου για τις ψηφιακές βιβλιοθήκες (http://ec.europa.eu/information_society/activities/digital_libraries/doc/hleg/orphan/mou.pdf , http://ec.europa.eu/information_society/activities/digital_libraries/doc/hleg/orphan/guidelines.pdf, http://ec.europa.eu/information_society/activities/digital_libraries/doc/hleg/orphan/appendix.pdf). Η διενέργεια της επιμελούς αναζήτησης μπορεί να πραγματοποιηθεί όχι μόνο από τους ίδιους τους φορείς αλλά και από άλλους οργανισμούς -κατ' εντολή των φορέων- οι οποίοι μπορούν να ζητούν και αμοιβή για την υπηρεσία διεξαγωγής επιμελούς αναζήτησης (Προοίμιο Οδηγίας 2012/28 αρ. 13).

Στο **άρθρο 7 παρ. 7** ρυθμίζονται οι λεπτομέρειες για την τήρηση μητρώων αναζητήσεων από τους φορείς αλλά και οι πληροφορίες που πρέπει να παρέχονται στην αρμόδια εθνική αρχή, δηλαδή στον ΟΠΙ. Κατ' αρχήν ορίζεται ο χρόνος τήρησης των εν λόγω μητρώων μέχρι επτά χρόνια μετά από την παύση της χρήσης τους για άρση οποιωνδήποτε αμφιβολιών. Το α. 3 παρ. 5 της Οδηγίας 2012/28 αναφέρει κάποιες συγκεκριμένες πληροφορίες αλλά εκτός αυτών θα πρέπει οι φορείς να

συμπληρώνουν όλα τα απαραίτητα στοιχεία που απαιτεί η διαδικασία ηλεκτρονικής υποβολής της αίτησης στη Βάση Δεδομένων που θα τηρείται από το Γραφείο Εναρμόνισης της Εσωτερικής Αγοράς, το οποίο καθορίζει και όλη την τυπική διαδικασία για την αίτηση, την προώθηση και την αλλαγή καθεστώτος ενός ορφανού ή μερικώς ορφανού έργου. Αυτές οι πληροφορίες θα παρέχονται από τους φορείς μέσω συγκεκριμένης ηλεκτρονικής φόρμας στον ΟΠΙ, ο οποίος και στη συνέχεια θα τις προωθεί άμεσα στη Βάση Δεδομένων, χωρίς να προβαίνει σε ουσιαστικό έλεγχο της αίτησης.

Στο **άρθρο 7 παρ. 8** περιλαμβάνεται η αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης του καθεστώτος έργων ως ορφανών για να προωθηθεί η πρόσβαση των πολιτών στην ευρωπαϊκή πολιτιστική κληρονομιά (Προοίμιο Οδηγίας 2012/28 αρ. 23). Σύμφωνα με αυτήν τα έργα, τα οποία ήδη βρίσκονται καταχωρισμένα στη Βάση Δεδομένων ως ορφανά μπορούν να είναι προσβάσιμα και να διατίθενται στο κοινό σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ και κατ' επέκταση και στην Ελλάδα, καθώς ένα έργο ή φωνογράφημα που θεωρείται ορφανό έργο σε ένα κράτος μέλος της ΕΕ θεωρείται ορφανό σε όλα. Το ίδιο ισχύει και για τα μερικώς ορφανά έργα.

Στο **άρθρο 7 παρ. 9** ρυθμίζεται η λήξη του καθεστώτος των έργων ως ορφανών. Τη λήξη του καθεστώτος ενός έργου ως ορφανού μπορεί να την αιτηθεί όχι μόνο ο δικαιούχος ενός ορφανού έργου ή φωνογραφήματος (α. 5 Οδηγίας 2012/28) αλλά και οι δικαιούχοι άλλων προστατευομένων αντικειμένων (Προοίμιο Οδηγίας 2012/28 αρ. 18) ή μερικώς ορφανών έργων τηρουμένων των αναλογιών (α. 2 παρ. 4 Οδηγίας 2012/28). Η ακριβής διαδικασία λήξης του καθεστώτος των ορφανών έργων δεν προβλέπεται στην Οδηγία 2012/28 αλλά εναπόκειται στη διακριτική ευχέρεια των κρατών μελών να την καθορίσουν, όπως και τους όρους της αποζημίωσης. Η συγκεκριμένη επιλογή για τη διαδικασία λήξης του καθεστώτος των ορφανών έργων δεν ανταποκρίνεται μόνο σε πρακτικές ανάγκες αλλά υπακούει και στις κατευθυντήριες γραμμές του Γραφείου Εναρμόνισης της Εσωτερικής Αγοράς, το οποίο καθορίζει και όλη την τυπική διαδικασία για την αλλαγή καθεστώτος ενός ορφανού (ή μερικώς ορφανού) έργου. Το ύψος της αποζημίωσης ορίζεται στο ήμισυ της αμοιβής που συνήθως ή κατά νόμο καταβάλλεται για το είδος της χρήσης που πραγματοποίησε ο φορέας, έχοντας λάβει υπόψη την προαγωγή του πολιτισμού και τον μη εμπορικό χαρακτήρα της χρήσης που πραγματοποιούν οι φορείς για την επίτευξη στόχων που σχετίζονται με την αποστολή δημόσιου συμφέροντός τους. Η προθεσμία των δύο μηνών μετά τη λήξη του καθεστώτος του έργου ως ορφανού για την καταβολή της αποζημίωσης κρίνεται ως εύλογη. Σε περίπτωση διαφωνίας των μερών σχετικά με τους όρους, την προθεσμία και το ύψος της αποζημίωσης, προβλέπεται η δυνατότητα προσφυγής στο Μονομελές Πρωτοδικείο Αθηνών με τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων για την ταχεία επίλυση της διαφοράς.

Στο **άρθρο 7 παρ. 10** προβλέπεται η δυνατότητα εφαρμογής των διατάξεων για την έννομη προστασία του ν. 2121/1993 σε περίπτωση εσφαλμένου χαρακτηρισμού ενός έργου ως ορφανού λόγω αποδεδειγμένης μη επιμελούς και καλόπιστης αναζήτησης, η οποία αν και δεν προβλέπεται στο καθεαυτό κείμενο της Οδηγίας υφίσταται στο Προοίμιό της (αρ. 19). Επίσης, ένας φορέας δεν μπορεί να χρησιμοποιεί έργο, αν γνωρίζει ότι δεν είναι ορφανό, καθώς στην περίπτωση αυτή θα παραβιάζει δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας.

Στο **άρθρο 7 παρ. 11** αποκλείεται οποιαδήποτε ευθύνη του ΟΠΙ για τη διενέργεια της επιμελούς αναζήτησης εκ μέρους του φορέα και τη θέση ενός έργου σε καθεστώς ορφανού (ή μερικώς ορφανού) καθώς και για τη λήξη του εν λόγω καθεστώτος. Ο αποκλεισμός επιτάσσεται τόσο από τους κανόνες της κοινής λογικής όσο και από τις κατευθυντήριες οδηγίες του Γραφείου Εναρμόνισης της Εσωτερικής Αγοράς σχετικά με την εν λόγω διαδικασία, που προσδίδουν στις αρμόδιες εθνικές αρχές, όπως ο ΟΠΙ, ρόλο απλού διεκπεραιωτή που προωθεί αυτούσιες τις σχετικές αιτήσεις για τα ορφανά έργα προς τη Βάση Δεδομένων χωρίς τη δυνατότητα ελέγχου ή παρέμβασης.

Στο **άρθρο 7 παρ. 12** διευκρινίζεται ότι οι διατάξεις για τα ανώνυμα και ψευδώνυμα έργα του ν. 2121/1993 εξακολουθούν να ισχύουν (α. 11 και 31), καθώς διαφέρουν από τα ορφανά. Στην περίπτωση που ο δημιουργός αποφασίσει να εκδώσει ένα έργο ανώνυμα ή με ψευδώνυμο, ο εκδότης του λογίζεται ως αρχικός δικαιούχος του περιουσιακού και του ηθικού δικαιώματος. Ένα τέτοιο έργο μπορεί να θεωρηθεί ορφανό μόνο αν είναι αδύνατο να ταυτοποιηθεί ο δημιουργός από το έργο ή από το ψευδώνυμό του ή αν δεν μπορεί να ταυτοποιηθεί ή να εντοπιστεί ο εκδότης.

Οι ρυθμίσεις για τα ορφανά έργα δεν θίγουν διατάξεις όσον αφορά στη διαχείριση δικαιωμάτων, όπως οι διευρυμένες συλλογικές άδειες, τα τεκμήρια νομιμότητας εκπροσώπησης ή μεταβίβασης, η συλλογική διαχείριση ή παρεμφερείς ρυθμίσεις ή οποιοσδήποτε συνδυασμός τους, συμπεριλαμβανομένης της μαζικής ψηφιοποίησης (α. 1 παρ. 5 Οδηγίας 2012/28).

Η ρύθμιση των ορφανών έργων εφαρμόζεται υπό την επιφύλαξη της ελευθερίας των φορέων να συνάπτουν συμβάσεις κατά την εκτέλεση των δημοσίου συμφέροντος αποστολών τους και ιδιαίτερα συμφωνίες σύμπραξης δημόσιου-ιδιωτικού τομέα (α. 6 παρ. 4 Οδηγίας 2012/28). Οι συμβατικές ρυθμίσεις δύνανται να διαδραματίσουν κάποιο ρόλο στην προώθηση της ψηφιοποίησης της ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς, με την έννοια ότι οι φορείς θα πρέπει να μπορούν, προκειμένου να προβούν στις επιτρεπόμενες χρήσεις βάσει του εν λόγω άρθρου, να συνάπτουν συμφωνίες με εμπορικούς εταίρους για την ψηφιοποίηση και τη διάθεση ορφανών έργων στο κοινό. Οι συμφωνίες αυτές μπορεί να περιλαμβάνουν οικονομικές συνεισφορές από τους εν λόγω εταίρους. Τέτοιου είδους συμφωνίες δεν θα πρέπει να επιβάλλουν κανένα περιορισμό στους φορείς ως προς την εκ μέρους τους χρήση ορφανών έργων και δεν θα πρέπει να εκχωρούν στον εμπορικό εταίρο οποιαδήποτε δικαιώματα χρήσης ή ελέγχου της χρήσης των ορφανών έργων (προοίμιο Οδηγίας 2012/28 αρ. 22).

Επίσης, διευκρινίζεται ότι η εν λόγω ρύθμιση δεν θίγει τις διατάξεις που αφορούν στα δικαιώματα ευρεσιτεχνίας, τα σήματα, τα σχέδια και υποδείγματα, τα πρότυπα χρήσεων, τις τοπογραφίες προϊόντων ημιαγωγών, τα τυπογραφικά στοιχεία, την πρόσβαση υπό όρους, την πρόσβαση σε καλωδιακές ραδιοτηλεοπτικές υπηρεσίες, την προστασία των εθνικών θησαυρών, τις νομικές προϋποθέσεις κατάθεσης, το δίκαιο των συμπράξεων και του αθέμιτου ανταγωνισμού, το εμπορικό απόρρητο, την ασφάλεια, την εμπιστευτικότητα, την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και τον σεβασμό της προσωπικής ζωής, την πρόσβαση σε δημόσια έγγραφα, το ενοχικό δίκαιο και κανόνες για την ελευθερία του τύπου και την ελευθερία έκφρασης στα μέσα μαζικής ενημέρωσης (α. 7 Οδηγίας 2012/28).

Στο **άρθρο 8** ρυθμίζονται ζητήματα διαχρονικού δικαίου του άρθρου 68 Α ν. 2121/1993.

Στο **άρθρο 9** προβλέπεται ότι στο άρθρο 71 του ν. 2121/1993 προστίθενται παράγραφοι 9 και 10 λόγω των αλλαγών στα επιμέρους άρθρα του ν. 2121/1993 μετά την ενσωμάτωση των Οδηγιών 2011/77/ΕΕ και 2012/28/ΕΕ.

Τέλος στο **άρθρο 10** ορίζεται η έναρξη ισχύος του νόμου από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης.

Αθήνα, 2.10.2013

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΤΟΥΡΝΑΡΑΣ

ΠΑΝΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

**ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗΣ
ΚΑΙ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ**

ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ

ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΜΗΤΣΟΤΑΚΗΣ

ΓΙΑΝΝΗΣ ΜΙΧΕΛΑΚΗΣ

**ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΚΑΙ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ**

**ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ, ΔΙΑΦΑΝΕΙΑΣ
ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ**

ΚΩΣΤΗΣ ΧΑΤΖΗΔΑΚΗΣ

ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ

**ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΤΑΞΗΣ
ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ**

ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΝΙΚΟΛΑΟΣ-ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΕΝΔΙΑΣ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΑΡΒΑΝΙΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

ΟΛΓΑ ΚΕΦΑΛΟΓΙΑΝΝΗ

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΣΤΑΜΑΤΗΣ